

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Franziskanische Texte - Cod. St. Peter perg. 28

Zabern, [Überwiegend 1494-1495]

Clemens V: Bulla 'exivi de paradiso'

[urn:nbn:de:bsz:31-19346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-19346)

Quoniam episcopus. servus ser-
 uorum dei. ad perpetuam rei me-
 moriam. Exiui de para-
 diso. dixi rogabo ortu plan-
 tationu. aut ille celestis
 agricola. qui vere fons sapie. verbu dei a
 patre in patre manens genuit ab eterno. no-
 uissime diebus istis. fabricante spu sco in
 utero virginis factu caro. exiuit homo ad
 opus arduu redemptionis huani generis per-
 agendu. exemplar sequendu celestis vite
 prebens hominibus semetipm. Veru qd
 plerumq mortalis vite sollicitudinibus pres-
 sus homo. mentis aspectu ab exemplaris
 huiusmodi contutu diuertebat. verus noster
 salomon in solo militantis ecclesie ortu
 voluptatis inter ceteros quenda fecit. a pro-
 cellosis mundi fluctibus elongatu. in quo
 quietius ac securi vacaret contemplan-
 dis seruandisq huiusmodi operibus exemplaris.
 In huc introiuit ipse. ut rigaret ipm secun-
 dis aquis spualis gratie et doctrine. Sic or-

Declaratio dñi

tus siquidem est fratrum minorum sanctae religionis.
que muris regularis observantiae firmis
vndique circumclusa. intra se solo contenta
deo. adornatur habunde novellis planta-
tionibus filiorum. Ad hunc veniens dilectus
dei filius. mortificantis penitentie mirram
metit cum aromatis. que suavitate mi-
ra vniuersis odorem attrahens scimone
circumfundit. Hec est illa celestis vite for-
ma et regula. quam descripsit ille confessor
christi eximius. sanctus franciscus. ac ser-
uandam a suis filiis verbo docuit. pariter
et exemplo. **¶** Quia vero dicte sanctae regule
professores ac emulatores deuoti. ut alium
et veri filium tanta patris affectabant sicut
et feruenter affectant ad purum et ad plenum
premissam regulam firmiter obseruare. atten-
dentes quedam que dubium poterant afferre
sensum in ipsius regule serie contineri. pro
ipsorum declaratione habenda. recurrerunt pru-
denter olim ad apicem apostolice dignitatis.
ut certificati per ipsam cuius pedibus eam

Clementis quinti.

per ipsam regulam sunt subiecti. possent pul-
sis cunctis dubijs. cum plena claritate conscien-
cie deo deservire. **H**orum autem patris ac iustis
supplicacionibus plures predecessores nostri roma-
ni pontifices successiue sicut dignum erat ap-
plicantes aures. et animam. declarauerunt ea
que dubia videbantur. ediderunt nonnulla. et
aliqua concesserunt. sicut expedire videbantur
secundum conscientiam ac pure obseruacionem huius
status. **V**erum quia plerumque ubi culpa non est.
eam timere solent conscientie timore. que
in via dei quodcumque deuium expauescunt.
non sunt ad plenum ex dictis declaracionibus dictorum
fratrum omnium conscientie quietate. quin cir-
ca aliqua ad regulam ipsorum statum pertine-
ntia. dubitacionum in ipsis fluctus aliqui
orientur. sicut ad aures nostras pluries et
de pluribus in priuatis et publicis con-
sistorijs est perlatum. **Q**uapropter pro ipsos fratres
nobis extitit humiliter supplicatum. quatenus
predictis dubijs que occurrunt et que possunt
occurrere in futurum. adhibere oportuna decla-

Declaratio dñi

racōis remedia de benignitate sedis aplice
curarem? **N**os igitur cuius animus ab eta-
te tenera pia deuocōe efferbuit ad huius
professores regule. et ad ordinem ipsum totum.
nunc autem ex comunī cura pastoralis regi-
mīs quā inmeriti sustinemus. ad fouēdos
ipōs dulci et attenti et graciosis fauoribus
prosequēdos. tanto prouocamur ardenti.
quāto frequenti et intencione mente reuolu-
mus fructus uberes. quos ex eorum exem-
plari uita et saluati doctrina. toti uniuersa-
sali ecclie cōtinue cernimur prouenire.
tam pia supplicantiū intencione cōmoti.
ad peragendū diligenti quod petitur studia
nra duximus cōuertenda. ipsaque dubia per
plures archiepiscopos et epōs. et in theo-
logia magistros. et alios litteratos. prou-
dos et discretos. examinari fecimus diligēt.
Cū igitur in primis ex eo quod in dicte regule
principio habetur. regula et uita mōy fr̄m
hec est. scilicet dñi nri ihu xpi scm euāge-
liū obseruare. uiuēdo in obia. sine proprio.

60
Clementis quinti.

Et in castitate. item infra. finito vero anno p-
bationis. recipiantur ad obiam. promittentes vi-
tam istam semper et regulam observare. item circa
finem regule. paupertate et humilitate et sancti eu-
gelium domini nostri ihesu christi quod firmiter promissum
observemur. fuerit hesitatum. an fratres eiusdem
ordinis ad omnia tam precepta quam consilia euan-
gelii ex professione sue regule teneantur.
quibusdam dicentibus quod ad omnia. alijs autem
asserentibus quod ad sola illa tria consilia. vi-
delicet. vivere in obia. in castitate. et sine proprio.
et ad ea que sub verbis obligatoris ponuntur
in regula obligantur. Nos circa hunc articu-
lum predecessorum nostrorum vestigijs inherentes.
ipsumque articulum quo ad aliquid clarius
prosequentes. dicte hesitationi diximus respon-
dendum. quod cum votum determinatum cuiuslibet
necesse habeat cadere sub certo. vouens re-
gulam. non potest dici teneri ex vi voti huiusmodi
ad ea consilia evangelica que in regula non po-
nuntur. Et quidem beati francisci conditoris re-
gule hec probatur fuisse intentio. ex hoc quod

Declaracio dñi

quedam euāgelica consilia in regula posuit.
alijs pretermisissis. Si enim per illud uerbū.
regula et uita mōoz fr̄m hec est. et cetera.
intendisset eos ad oīa consilia euāgelica ob-
ligare. supflue et nugatorie quedā eoz.
suppressis ceteris in regula expressisset.
Cū autē natura termini restrictiui hoc
habeat. q̄ sic excludit ab ip̄o extranea. q̄ cū-
cta ad ip̄m pertinencia concludit. Declaram⁹
et dicam⁹. q̄ dicti fr̄es nō solū ad illa tria uoti
nude et absolute accepta. ex p̄fessione sue re-
gule obligantur. sed etiā tenentur ad ea omnia
implenda. que sūt ptinencia ad hec tria que
regula ip̄a ponit. ¶ Tam si ad hec tria p̄dicta
tantū p̄tise et nude. p̄mittentes se seruare
regulam uiuēdo in obia. in castitate et sine
pprio. et nō ad oīa contenta in reglā. que hec
tria modificant. artarentur. pro nichilo et
uane proferrentur hec uerba. p̄mitto semp̄ hanc
regulā obseruare. ex quo ex his uerbis nul-
la obligacio nasceretur. ¶ Nec tamē putā-
dū est. q̄ b̄tis franciscus professor hui⁹

61

Clement. pp̄o quinti

regule quātū ad oīa contenta in regula modi-
ficantia tria vota. seu ad alia in ip̄a expressa.
incenderit equalit̄ esse obligatos. quū poa
aperte discerint. q̄ quo ad quedā ip̄oz ex vi
verbi transgressio est mortalis. ⁊ quo ad que-
dam alia nō. cū ad quedā ip̄oz verbū apponat
precepti. ul' equipollentis eidem. ⁊ quo ad ali-
qua verbis alijs sit contentus. **I**tem q̄ p̄-
ter ea que expresso verbo p̄cepti ac exhorta-
tōis seu monitōis ponūt̄ in regula. nonul-
la verbi imperatiui modi. negatiue ul' affir-
matue apposito inserunt̄. hacten̄ extat
dubitacū. an tenerent̄ ad ista ut ad habentia
vim precepti. **E**t q̄ ut intellexim⁹ nō mi-
nuitur nūc hoc dubiū sed auget̄. ex eo q̄
felias recordacōis nicolaus tercius p̄decessor
nr̄ noscitur declarasse. q̄ fr̄es ip̄i ex p̄fessioē
sue regule sūt astricti ad ea consilia euāge-
lica. que in ip̄a regula preceptorie ul' inhi-
bitorie. seu sub verbis equipollentibus ex-
p̄mūt̄. ⁊ nichilomin⁹ ad eoz om̄ obser-
uancā. que ip̄is in eadem regula s̄b verbis

Declaratio dñi

obligatoris indicuntur. supplicauerunt
predicti fratres. ut ad eorum conscientias serenanda
declarare. que eorum censerentur debeant pre-
ceptis equipollentia ac obligatoria dignare-
mur. **¶** Nos itaque qui in sinceris eorum
conscientiis delectamur. attendentes quod in his
que anime salutem respiciunt ad vitandos gra-
uantes remorsus. consulte pars securior
est tenenda. dicimus quod licet fratres minores
non ad omnem que sub verbis imperatiui mo-
di ponuntur in regula sicut ad preceptorum seu
preceptis equipollentiam obseruaciam te-
neantur. expedit tamen ipsis fratribus ad obser-
uandam puritatem regule et rigorem. quod
ad ea sicut ad equipollentia preceptis se noue-
rint obligatos. que hic inferri annotantur.
¶ Ut autem hec que videri possunt equipollentia
preceptis ex vi verbi. vel saltem ratione mate-
rie de qua agitur. seu ex utroque sub compendio
habeantur. declaramus quod illud quod ponitur
in regula de non habendo plures tunicas
quod una cum capucio. et aliam sine capucio.

62

Clementis pape quinti

item de nō portandis calciamentis. ⁊ de nō
equitando extra casū necessitatis. item q̄
fr̄es vilibus induantur. item q̄ ieiunare
a festo om̄i sc̄oz usq̄ ad natale d̄ni. ⁊ in
sextis feriis teneantur. itē q̄ clerici faciāt
diuinū officiū sc̄dm ordinē sc̄e romane
ecclie. itē q̄ m̄istri ⁊ custodes pro necessi-
tate infirmoz ⁊ fr̄ibus induendis. sol-
licitam curā gerant. itē q̄ si quis fr̄m in
infirmitate ceciderit. alij fr̄es debēt ei ser-
uire. item q̄ fr̄es nō pdicent in ep̄atu ali-
cui⁹ ep̄i. cū ab eo illis fuerit cōtradictū
item q̄ nullus audeat penitus p̄lo pdicare.
nisi a gn̄ali m̄istro. ul' alijs quib⁹ sc̄dm de-
claracōm pdictā id competit. fuerit exami-
natus. approbatus. ⁊ ad hoc m̄stitutus. itē q̄
fr̄es qui cognoscerent se nō posse regulam
sp̄ualit̄ obseruare. debeant ⁊ possint ad su-
os m̄stros recurrere. itē oīa que ponūtur in
regula ad formā h̄itus tam nouiciaoz q̄ e-
tiam professoroz. nec nō ad modū receptōis
ad professionem spectantia. nisi recipien-

Declaratio dñi

tibus quo ad habitū nouicioꝝ sicut dicit re-
gula scđm deū aliter videat? hec inq̃ oīa
sūt a fr̃ibus tanq̃ obligatoria obseruāda.

Item ordo cōmuniter sentat tenet & te-
nuē ab antiquo. q̃ vbiq̃q̃ ponit̃ in re-
gula hoc vocabulū teneant? obtinet vñ
precepti. & seruari debet a fr̃ibus sic tale

Ceterū q̃ aristi confessor p̃dictus agendorū
ac seruādorū circa recipiendos ad ordinem
m̃stris & fr̃ib⁹ modū prebens dixit in re-
gula. q̃ caueant fr̃es & eorū m̃stri. ne de
rebus suis temporalib⁹ sine solliciti. ut
libere faciāt de rebus suis. quicq̃ a dño
ip̃is fuerit inspiratū. licentiā tñ hēant
m̃stri mittendi eos ad aliquos deū timen-
tes. si consiliū requirant? quorū cōsilio bona
sua paupibus erogent? dubitauerūt & du-
bitant multi fr̃m. an liceat ip̃is de bonis
ingrediētiū quicq̃ recipe si donet? et si
ad dandū p̃soms & cōueniab⁹ possint eos
inducere sine culpa. si etiā ad disponendū
de distribuōe rez taliū. debeant ip̃i m̃-

63

Clementis pape quinti

mistri seu fr̄es dare consiliū. ubi ad cōsulen-
dū alii cū ex ip̄is ad quos ingressuri mit-
tantur possunt idonei iueniri. Nos autē cō-
siderantes attente intendisse sc̄m̄ sue regle
p̄fessores. quos fiduciauerat in maxima puip-
tate ab affectu temporalium rerū ip̄oz ingre-
dientium p̄ dicta v̄ba specialit̄ & totalit̄ elon-
gare. ut quantum est ex parte fr̄m̄. ip̄oz recep-
tio ad ordinē sc̄ta & purissima appareret.
& ne aliquo modo oculū viderent̄ habere.
ad bona eoz temporalia. sed ad ip̄os tantū di-
uino seruicio mancipandos. dicim⁹ oīno
debere tam m̄istros cū fr̄es ceteros a dictis
inductionib⁹ ad sibi dandū & suasionibus
nec nō & a dandis cura distribucom̄ cōsilijs
abstinerē. cū pro hoc ad timentes deū status
alteri⁹ mitti debeat nō ad fr̄es. ut vere cūctis
pateat esse tam salubris instituti paterm̄.
zelatores studiosi seduli & perfecti. **C**ū
vō de rebus suis face qd̄ dñs inspirabit.
ip̄a met reglā ingredientib⁹ liberū velit
esse. nō videt⁹ quin liceat eis recipe. consi-

Declaratio in dñi

deratis scilicet eorum necessitatibus et moderantibus
declaracionis iam dicte. siquid de bonis
suis merans sicut et ceteris pauperibus per
modum elemosine libere velit dare. Cauere
tamen in acceptione oblatorum talium decet fratres.
ne ex receptorum quantitate notabili. presu-
m possit sinister oculus contra ipsos.

Preterea cum dicatur in regula quod illi qui
iam promiserunt obiam habeant unam tunicam
cum capucio et aliam sine capucio qui habere volu-
erint. Item quod fratres omnes vestimentis vilibus
induantur. nosque dicata verba declarauerimus
equipollere preceptis. Volentes hoc deter-
minare plenius. dicimus quod ad numerum
tunicarum. quod pluribus uti non licet. nisi in ne-
cessitatibus que haberi possunt ex regula.
secundum quod hunc passum memoratus predecessor
noster plenius declarauit. **V**ilitatem autem vestium
tam habitus quam interiorum tunicarum. illam
intelligi debere dicimus. que secundum consuetudinem
domine vel condicionem patrie debeat quantum
ad colorem pannum et precium. vilitas me-

64

Clementis pape quinti.

rito reputari. Non enim quo ad regiones omnes
potest determinatus unus modus in talibus
assignari. **H**uiusmodi autem vilitatis iudicium
ministeris custodibus seu guardianis duximus
committendum. eorum super hoc conscientias oneran-
tes. Ita tamen quod vilitate in vestibus seruent.
Quorum etiam ministroz custodiu et guardia-
noz iudicio eodem modo relinquamus. pro-
qua necessitate possit frater calciamenta
portare. **Q** Denique cum duobus temporibus
annotatis in regula. scilicet a festo omnium sanctorum
usque ad natiuitate domini. et maxime quadra-
gesime in quibus ieiunare tenentur. inserat
in eadem regula. alijs autem temporibus non tene-
antur nisi sexta feria ieiunare. et ex hoc
velint quidam dicere. quod dicti ordinis fratres non
tenentur nisi ex condecencia ad alia ieiu-
nia que ad ista. declaramus debere intelligi eos
non teneri ad ieiunium alijs temporibus pre-
terquam in ieiunijs ab ecclesia institutis.
Non enim est verisimile quod ille institutor regule
vel etiam confirmator. absolue eos intende-

~ Declaratio dñi ~

Fuit a seruandis illis ieiunijs. ad que de coi-
stituto ecclie obligantur ceteri cristiani. **¶**
Porro cum dicitur **titulus de paupertate.**
sanctus volens fratres suos super omnia a dena-
rijs seu pecunia esse totaliter alienos. pre-
ceperit firmiter fratribus vniuersis. ut nullo
modo denarios ul' pecuniam recipiant per se ul' per
interpositam personam. istiusque articulum declarans
idem predecessor noster. casus et modos posue-
rit. quibus seruatis a fratribus. non possunt dici
nec debent per se ul' per alium pecunie recepto-
res contra regulam ul' sui ordinis puritatem.
dicimus quod fratres teneri cauere summoque. quod pro-
alijs causis et sub modis alijs que ponat di-
cti predecessoris nostri declaratio. ad dantes
pecunias. siue deputatos nuncios non retur-
rant. ne si secus ab ipsis attemptatum fuerit.
transgressores precepti et regule merito pos-
sint dici. **¶** Tam ubi alicui generaliter aliquid
prohibetur. quod expresse non conceditur. intelli-
gitur denegatum. **¶** Duo circa questus omnis
pecunie. ac oblationum pecuniarum receptio.

65

Clementis ppe quinti

in ecclesia vel alibi capiti vel trunci ordinati
ad offerentiū seu donantiū pecunias reponen-
das. nec nō et quicūq; recursus alius ad pecunias
seu habentes ipsas. qui per declarationem predictam
nō concedit. hec inq; oīa sunt eis simpliciter
interdicta. Cū etiā recursus ad amicos spūa-
les expresse tantū in duobus casibus scdm regulā
concedat. videlicet per necessitates infirmorum
et fratribus induendis. idq; pie et rationabiliter
considerata necessitate vite. ad alias necessita-
tes firmi pro tempore occurrentes. cessantibus
elemosinis. seu etiā migrantes sepedictus
pdecessor duxerit extendendū. attendat frēs
prefati. qd pro nullis alijs causis qm predictis
vel similibus in via vel alibi recurrere licet
eis ad amicos huiusmodi. siue sint dantes
pecunias seu deputati per ipsos. siue nūcū vel
depositarij. seu alio quouis nomine appel-
lentur. etiā si concessi per eandem declara-
tionem modi circa pecuniā integre seruaret.
¶ Demq; cū idem confessor summe affe-
ctauerit sue pfectores regule esse abstractos

~ Declaracio dñi ~

totaliter ab affectu ⁊ desiderio terrenoz. ⁊
specialiter a pecunia ⁊ eius usu totaliter
expertes. sicut probat prohibicio de recipi-
enda pecunia in regula sepi⁹ repetita. curare
frēs vigilante⁹ necesse est. q̄ cū ex causis pre-
dictis ⁊ modis ad habentes pecunias deputa-
tas pro ipoz necessitatibus recurrere oportebit.
ad tenentes ipas quicūqz hi fuerit. p̄ncipales
ul' nūci. in omnibus sic se gerant. q̄ se cūctis
ostendant in dictis pecuniis sicut nec habent.
penitus nil habere. **Q**uia p̄pter precipue q̄ ⁊
qualiter pecunia expendat. computūqz exi-
gere de expensa. eam quomodocūqz repetere.
sive deponere aut deponi face. capsulam pe-
cunie ul' eius claue deferre. hos actus ⁊ con-
similes sibi frēs illicitos esse sciant. Predi-
cta em̄ face ad solos dños pertinet qui dede-
rūt. ⁊ eos quos ipi deputauerūt ad hoc ipm.
Promde cū vir sanctus paupertatis
promisse in regula modū exprimens dixit
in eadem. frēs nichil sibi approprient.
nec domū nec locū nec aliquā rem. sed tanq̄

66

Clementis pape quinti

peregrini ⁊ aduene in hoc sclo. in pauper^{te}
⁊ huilitate dno famulantes. vadant pro
elemosina confidentes. sicut declaratum per
nonnullos predecessores nros romanos pon
tifices hanc expropriacionem intelligi debe.
tam in speciali qm etiam in comun. ppter
qd ⁊ reru omni concessaz. oblataz. ⁊ dona
taru fratribus. quas ⁊ quaz usu facti sci
licz. ordinu ul' ipis fribus licet habere. pprie
tate ⁊ dominium in se ⁊ romana ecclesiam
receperunt. dimisso ipis fribus in eis tantu
modo usu facti simplicia. ad nostru deducta
fuerunt examen que in ordine fieri diceban
tur. et videbantur voto ⁊ puritati ordinis
repugnare. videlicet ut ea prosequamur ex
ipsis que remedio credimus indigere. qd se
heredes institui non solum sustinent. sed pro
curant. **I**tem qd redditus annuos recipiunt
⁊ interdum in tam notabili quantitate. qd co
uentus habentes. totaliter inde viuunt.
Item cum ipsorum negotia etiam pro rebus tempo
ralibus in curiis agitantur. assistunt aduoca

Declaratio dñi

tis. et procuratoribus. et ad instigandum
eosdem se ibidem personaliter representant.
Item quod executiones ultimarum suscipiunt
voluntatem et gerunt. sequuntur intermittunt
quoniam de usurariis vel male ablatorum dispo-
sitionibus seu restitutionibus faciendis.
Item quod alicubi non solum excessivos ortos.
sed etiam vineas magnas habent. de quibus
tam de oleribus quam de vino multum colligunt
ad vendendum. **I**tem quod temporibus messium et
vindemiarum sic copiose granum et vinum
mendicando vel alias emendo colligunt
a fratribus. et in cellariis et granariis re-
conduntur. quod per annum residuum vel quasi
absque eorum mendicatione possunt transigere
vitam suam. **I**tem quod ecclesias et alia edificia faci-
unt. vel procurant fieri in quantitate et curi-
ositate figure ac forme et sumptuositate
notabiliter excessiva. sic quod non videntur
habitationes pauperum. sed magnatum.
Paramenta etiam ecclesiastica in plerisque
locis tam multa habent. et tam notabiliter

67

Clementis in quatuor

preciosa. quod excedit in his magnas ecclesias
cathedrales. Equos insuper et arma eis in
funeralibus oblati. recipiunt in distincte.
Non tamen communicas fratrum et specialiter
rectores ipsius ordinis asseriebant. quod predicta
seu plura ex ipsis in ordine non fiebant. quod et si qui
reperiunt rei in talibus. rigide puniunt. nec
non contra talia ne fiant. sunt facta pluries
ab antiquo statuta in ordine multum stricta.
Cupientes igitur nos ipsorum fratrum providere
conscientias. et cuncta dubia quantum possibile nobis
est. de ipsorum pectoribus removere. ad predicta
modo quae sequuntur respondemus. **C**um enim
ad veritatem vite pertinet. ut id quod exterius
agitur. interioris mentis dispositionem et habi-
tum representet. necesse habent fratres qui se expro-
prietate tanta a temporalibus abstraxerunt. ab
omni eo quod dicte expropriationi esset vel posset
videri contrarium abstinere. **Q**uia igitur in
successionibus transit non solum usus rei sed
etiam dominium suo tempore in heredem. fratres autem
prefati nichil sibi in speciali acquire. vel eorum

Declaratio dñi

ordini possunt etiam in communem declarando
dicimus. quod successiones huiusmodi que etiam
ex natura sua in differente ad pecuniam et
ad alia mobilia et immobilia se extendunt.
considerata sui puritate voti. nullatenus
sunt capaces. Nec liceat eis valore here-
ditatis talium. vel tantam eorum partem. quod pre-
sumi posset hoc in fraudem fieri. quasi
sub modo et forma legati sibi dimitti facere.
vel sic dimissa recipere. quum potius ista sic
fieri ab ipsis simpliciter prohibemus.
Cumque annuus redditus inter immobi-
lia censeantur a iure. ac huiusmodi redditus
obtinere. paupertati et mendicitati repug-
net. nulla dubitatio est. quod dictis fratribus
redditus quoscunque sicut et possessiones
vel eorum etiam usum. cum eis non reperiatur con-
cessus. recipere vel habere. conditione conside-
rata ipsorum non licet. **S**implius cum non
solum quod malum esse dimoscatur. sed etiam omne
quod habet speciem mali a viris perfectis
sit specialiter evitandum. ex talibus autem assi-

stencijs in curijs et instigacōib⁹ cū de rebus
agit⁹ in ipoz⁹ comoda cōuertendis. a'cedere
tur verisimilit' ex his que foris patent. de
quib⁹ hñc hoies iudicare. i' ipis reb⁹ frēs
assistentes aliquid querē tanq̄ suū. nullo
modo debent hui⁹ voti et regle p'fessores se
talib⁹ curijs et litigiosis actibus imiscere.
ut et testimoniū habeāt ab his que foris
sūt. et puritati satisfaciāt voti suū. ac eui
tetur p' hoc scandalū proximoz. **¶** Verū
eciā cū dicti ordinis frēs. nō solū a receptōe
pprietate. domnio. siue usu ipi⁹ pecunie.
Vex eciā a contractacōe qualibet ipi⁹. et ab
ea pempt⁹ sint alieni. quēadmodū sepe dict⁹
p'decessor n'r in declaracōe hui⁹ regule pla
ne dixit. cūqz dicti ordinis professores
pro nulla re tempali possint i iudicio ex
periri. p'dictis frīb⁹ nō licet nec cōpetit.
quimpoci⁹ considerata sui puritate status.
debent sibi scire interdictū. q' hui⁹ modi
execucōib⁹ et dispensacōib⁹ se exponant.
cū hec ut sepi⁹ absqz litigio et cōtractacōe

Declamatio dñi

ul' administracōe pecunie nequeat expe-
diri. Verūtamen in his exequendis dare cō-
siliū. ipoz statū nō obsistit. cū ex hoc ipis
circa bona temporalia nulla iurisdicio.
actio ī iudicio siue dispensacio tribuat?
¶ Licet vō nō solū sit licitū. sed etiā mul-
tū conueniēs racōi. q̄ frēs qui in labori-
bus spūalib⁹ orōnis ⁊ studiū sedule occu-
pant⁹ ortos ⁊ areas habeāt competentes.
ad recollectionē sui. ⁊ interdū ad seipos
post labores hui⁹ mōi corpaliē deducēdos.
nec nō ad habenda necessaria ortalicia
pro seipis. habē tamē ortos aliquos ut
colant⁹. ac olera ⁊ alia ortalicia precio
distrahant⁹. nec nō vineas. repugnat
sue regule ⁊ ordinis puritati. scđm q̄
dict⁹ p̄decessor declarauit ac etiā ordina-
uit. q̄ si talia ad usus proxime dictos.
ut pōte agrū ul' vineā ad colendū. ⁊ cōsi-
milia frībus legarent⁹. per omēm modū
frēs a receptōe talium abstererēt. cū hec
etiā premissa habē. ut precū fructuū

69
Clementis **quinti**

suis temporibus habeat? ad naturam et formam
proventuum appropinquent. **¶** Rursus
cum predictus sanctus tam exemplis vite quam
verbis regule ostenderit se velle. quod sui fratres
et filii diuine providentie imitantes. suos
in deum iacerent cogitatis. qui volucres
celi pascat que non congregant in horrea. nec
seminat neque metuit. non est verisimile voluisse
se ipsum eos habere granaria vel cellaria. ubi
cotidianis mendicantibus deberet spera-
re posse transigere vitam suam. **¶** Et ideo
non ex timore leui laxare se debent ad con-
gregaciones et conseruaciones huiusmodi faci-
endas. sed tunc tantum. cum esset multum credi-
bile ex iam expertis. quod non possent vite ne-
cessaria aliter inuenire. **¶** Hoc autem ministro-
rum et custodum simul et separatim in suis am-
ministracionibus et custodiis. cum guardiani
et duorum de conuentu loci discretorum sacerdotum
et antiquorum fratrum in ordine consilio et as-
sensu. diuini iudicio relinquendum. eorum su-
per hoc specialiter consciencias onerantes.

Declaratio dñi

Hinc est etiā q̄ cū vir sc̄s fr̄s suos ī pau-
pertate sūma ac hūilitate fundare volu-
erit. quo ad affectū parit̄ ⁊ effectū. sicut
ferē regula tota clamat. cōuenit ip̄is. q̄
nullo modo demiceps fieri faciāt nec fieri
sustineant. eccl̄ias ul' alia quecūq̄ edifi-
cia. que cōsiderato fr̄m m̄habitancū nu-
mero. excessiua ī multitudine ul' magtu-
dine debeant reputari. Ideoq̄ volum⁹
q̄ ubiq̄ ī suo ordine demiceps cōperatis
et humilib⁹ edificijs sint contenti. ne
huic tante paupertati promisse. qd' patet
oculis cōtrariū foris clamet. ¶ Quibus
etiā paramēta ⁊ uasa eccl̄iastica ad hono-
rem dñi nōs ordinent⁹. p̄t̄ que oīa
ip̄e fecit. deus tñ qui absconditor est co-
gnitor. ⁊ ad ānīm sibi ministraciū respi-
cit p̄cipalit̄ nō ad manū. nō per illa vult
sibi seruari. que suorū seruitorū condicōi
⁊ statui dissonarent. P̄ter qd' sufficere
eis debent paramēta ⁊ uasa eccl̄iastica
decencia. ⁊ ī numero ⁊ magnitudine suffia-

Clementis **quinti**

encia competenter. **S**uperfluitas autē
aut nimia preciositas. ul' quecūq; curi-
ositas in his seu alijs quibuscūq; nō
potest ipoz professioni ⁊ statū cōuenire.
Cū em̄ hec sapiant thesaurisacionem.
seu copiam. paupertati tante quo ad huma-
nū iudiciū derogant manifeste. **Q**uia
ppter premissa seruari a fratribus vo-
lum⁹ ⁊ mādam⁹. **C**irca equoz vō
⁊ armoz oblaciones illud decernim⁹
in omnibus ⁊ per oīa obseruādū. qd' per
declaracōm predictā in pecuniarijs ele-
mosinis noscitur diffinitū. **finit articul⁹**
Expremissis autē succre. **de paupertate.**
ut nō parū scrupulosa questio inter
frēs. videlicet vtrū ex sue professione re-
gule obligentur ad artū ⁊ tenuem siue
pauperem usū rerū. quibusdā ex ipis cre-
dentib⁹ ⁊ dicentib⁹. q' sicut ad dominū
rez habent ex voto abdicacione artissima.
ita ipis quo ad usū artitudo maxia ⁊ exi-
litas est iudicta. alijs in contrariū asse-

Declaratio in dñi

rentib⁹. q̄ ex professione sua ad nullū
usum pauperem qui nō exprimat⁹ in re-
gula obligant⁹. licet teneant⁹ ad usū mo-
deratū temperancie sicut ⁊ magis ex con-
decenci q̄ ceteri cristiani. **V**olentes itaqz
nos conscienciarū predictoz fr̄m prou-
dere quieti. ⁊ his alteracōib⁹ finē dare.
declarando dicim⁹. q̄ fr̄s imnores ex pro-
fessione sue regule specialiter obligant⁹
ad certos usus seu paupes. qui in ipoz re-
gula continent⁹. ⁊ eo obligacōis modo.
sub quo continet seu ponit regula dictos
usus. **D**icere aut̄ sicut quidā asserē per-
hibent⁹. q̄ hereticū sit tenere usū paupe-
rem includi ul' nō includi sub voto euan-
gelice paupertatis. presūptuosū ⁊ temerariū
iudicamus. **D**emū qz ex eo q̄ dicta re-
gula per quos ⁊ ubi fieri habeat m̄stri ge-
neralis electio tradens. nullā facit de m̄stroꝝ
provincialiū electione ul' m̄stitutōe penitus
mencionē. oriri poterat sup hoc dubitacō
inter fr̄s. **N**os volentes ipos posse clare ⁊

71

Clementis quinti

secure procedere in omnibus factis suis.
declaram⁹ statum⁹. ac etiā ordinam⁹.
hac constitucōe in perpetuū valitura. ut
cū alicui prouincie de ministro fuerit prou-
dendū. ipsi⁹ ministri electio penes capitulū
prouinciale resideat. quā idem capl'm die
sequēti qua fuerit cōgregatū facere tene-
atur. **I**psius aut electiois confirmacio.
ad ministrū pertineat generalē. **E**t si eīdem
ad electionē hui⁹mōi per formā scrutini⁹
procedatur. ⁊ votis in diuersa diuisis.
electiones plures in discordia celebrari
contingat. illa que a maiori parte capli
numero. nulla zeli ul' meriti collacione
aut cōsideracōe habita. fuerit celebrata.
excepcione seu contradictione quacūqz
alteri⁹ partis nō obstante. per dictū generalē
ministrū de consilio discretorū de ordine.
prius tamē ex officio prout spectat ad ipm.
diligenti examinacōe premissa. confir-
metur ul' etiā infirmetur. prout eis se-
cūdū deū visū fuerit expedire. **E**t si fuit

Declaratio dñi

infirmata. ad prouinciale capl'm hui' mōi
electio reuertat'. **Q**ueterū si capl'm me-
moratū die predicta mīstrū eligere pre-
termittat. extūc mīstrū prouincialis pro-
uisio ad generalē mīstrū libere deuol-
uatur. **V**erū si mīstro p̄dicto ꝛ capl'o
gnali. ex certa manifesta ac racionabi-
li causa. videret' aliquñ in prouincis ul-
tramarinis hybernie. grecie seu roma-
nie. in quib' hacten' alius prouidendi
modus dicit' ex causa certa ꝛ racionabili
fuisse seruatus. expedire mīstrū p̄uinciale
per mīstrū gnale cū proborū ordinis consi-
lio pot' q̄ per capl'i predicti electionem
prefici. in prouincis hybernie ꝛ ultrama-
rina irrefragabiliter. in romania vō
seu grecia qñ mīster dicte p̄uincie moreret'.
ul' absolueret' citra mare. illa vice ser-
uetur absq; dolo parcialitate ꝛ fraude.
sup quo eorū cōsciās oneram'. qd' super
hoc dictus mīster cū dictorū proborū consi-
lio duxerit ordmandū. **I**n destitucōe

72

Clementis. quinti

vobis dictorum magistrorum provincialium seruari volumus. quod super hoc hactenus in ipso ordine extitit obseruatum. **C**eterum si contingeret eosdem magistrum generalium carere. per vicarium ordinis fiat super hoc quod faciendum fuerat per eundem magistrum. usque quo prouisum fuerit de generali magistro. **P**orro siquid de huiusmodi provinciali magistro secus acceptari forte contigerit. illud ipso facto sit irritum et inane. **N**ulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum declarationum dictorum. commissionis. responsionis. prohibitionis. ordinationis mandati. constitutionum. iudicationum. et voluntatum infringere. vel ei ausu temerario contraire. **S**iquis autem hoc acceptare presumpserit. indignatione omnipotentis dei. et beatorum petri et pauli apostolorum eius. se noverit incursurum. **D**atum Viennae. pridie nonas nouembris pontificatus nostri anno septimo.

Explicit declaratio domini clementis pape quinti. super regulam finitrum alimorum.